

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2741/2020
09.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца-противтуженог, „Агроиндустријска комерцијална банка АИК Банка“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Иван Јањушевић, адвокат из ..., ради дуга и утврђења, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 219/19 од 03.12.2019. године, у седници већа одржаној дана 09.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог-противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 219/19 од 03.12.2019. године, у ставовима трећем, петом и седмом изреке.

ОДБИЈА СЕ, као неоснован захтев тужиоца-противтуженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пожеги П 721/2018 од 12.10.2018. године, ставом првим изреке, укинута је решење о извршењу Основног суда у Пожеги Ив 629/14 од 27.11.2014. године у делу којим је обавезан тужени-противтужилац, као оснивач бивше самосталне занатске радње „ББ“ АА, предузетник ..., као извршни дужник да на основу веродостојне исправе, менице серијски број ..., издате у ... 26.06.2007. године, у року од 3 дана од дана пријема решења, плати извршном повериоцу „Алфа банци Србије“ а.д. Београд износ од 9.374,13 евра, са припадајућом каматом коју одређује Централна европска банка почев од 08.02.2012. године до исплате, обрачунатом у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате и у делу којим су одређени трошкови извршења у износу од 65.674,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужени-противтужилац да „Алфа банци Србија“ а.д. Београд исплати износ од 9.374,13 евра, са припадајућом каматом коју одређује Европска централна банка почев

од 08.02.2012. године до исплате, обрачунатом у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом трећим изреке усвојен је противтужбени захтев па је утврђено да је меница серијски број ... ништава и да су све меничне радње „Алфа банке Србија“ а.д. Београд предузете по меници без правног дејства, што је тужилац-противтужени дужан да призна и трпи. Ставом четвртим изреке, усвојен је противтужбени захтев па је утврђено да је ништав члан 10. Уговора о одобравању кредита за предузетнике, закључен 26.06.2007. године у ... између „Алфа банке Србије“ а.д. Београд и туженог-противтужиоца, што је тужилац-противтужени дужан да призна и трпи. Ставом петим изреке, обавезан је тужилац-противтужени да туженом-противтужиоцу накнади трошкове спора у износу од 275.092,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 219/19 од 03.12.2019. године, ставом првим изреке, укинута је првостепена пресуда. Ставом другим изреке укинута је решење о извршењу Основног суда у Пожеги Ив 629/14 од 27.11.2014. године у обавезујућем делу. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев, па је обавезан тужени-противтужилац да тужиоцу-противтуженом исплати износ од 5.909,19 евра, са припадајућом каматом коју одређује Европска централна банка почев од 08.02.2012. године до исплате, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев за исплату износа од 3.464,94 евра, са припадајућом каматом коју одређује Европска централна банка почев од 08.02.2012. године до исплате, обрачунатој у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом петим изреке, одбијен је противтужбени захтев да се утврди да је меница серијски број ... ништава и да су све меничне радње „Алфа банке Србија“ а.д. Београд предузете по овој меници без правног дејства, што би тужилац-противтужени био дужан да призна и трпи. Ставом шестим изреке, усвојен је противтужбени захтев, па је утврђено да је ништав члан 10. Уговора о одобравању кредита за предузетнике закључен 26.06.2007. године у ... између „Алфа банке Србија“ а.д. Београд и туженог-противтужиоца, што је тужилац-противтужени дужан да призна и трпи. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени-противтужилац да тужиоцу-противтуженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 199.449,24 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени-противтужилац је благовремено изјавио ревизију, побијајући је у ставовима трећем, петом и седмом изреке, из свих законских разлога, са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013-УС, 74/2013- УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020, у даљем тексту: ЗПП).

Тужилац-противтуженои је поднео одговор на ревизију.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија туженог-противтужиоца је дозвољена применом члана 403. став 2. тачка 3. ЗПП, због чега није било места оцени изузетне дозвољености ревизије.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да ревизија туженог-противтужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а на друге битне повреде одредаба парничног поступка због којих се ревизија може изјавити се наводима ревизије одређено не указује.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку и на основу спроведене расправе и допуњеног доказног поступка пред другостепеним судом, утврђено је да је 26.06.2007. године правни претходник тужиоца-противтуженог „Алфа банка Србија“ а.д. Београд, као давалац кредита, са самосталном занатском радњом „ББ“..., чији је оснивач и власник био тужени-противтужилац, као корисником кредита, закључио Уговор о одобравању кредита за предузетнике у износу од 10.000 евра по куповном курсу банке за девизе. Чланом 2. уговора уговорена је каматна стопа на дан закључења уговора у износу од 12% годишње. Чланом 10. је уговорено да су висина каматне стопе, начин обрачуна и наплате и све остале одредбе по овом уговору аутоматски променљиве, зависно од аката пословне политике банке и прописа које је банка обавезана да примењује и да су уговорне стране сагласне да у току овог уговора банка има право да на износ искоришћеног, а неотплаћеног кредита (стање дуга) и сва доспела потраживања по овом уговору врши без посебне сагласности друге стране, промену стопе уговорене и затезне камате, као и начин обрачуна, а у складу са законским прописима или променама политике банке, да се обрачун камате врши применом комфорне методе, да је обавеза корисника кредита да износ кредита врати банци кроз 12 месечних ануитета, да први ануитет износи 875,62 евра и доспева на наплату 26.07.2007. године, а остали ануитети који су једнаки као и први према плану отплате до 26. у наредном месецу. Истог дана тужени-противтужилац је као средство обезбеђења обавеза своје предузетничке радње према банци потписао бланко меницу серијски број ... „без протеста“.

Дана 07.02.2012. године тужилац-противтужени је попунио меницу на износ од 9.374,13 евра, а 19.11.2014. године на основу менице као веродостојне исправе поднео је предлог за извршење против туженог-противтужиоца ради наплате дуга из уговора о кредиту.

Из допунских налаза и мишљења судског вештака економско финансијске струке од 27.02.2017. и 01.11.2017. године утврђено је да дуг по основу уговора о кредиту износи 9.374,13 евра, од чега главни дуг износи 6.228,32, а затезна камата 3.145,81 евра. Износ затезне камате добијен је применом пропорционалног односно простог метода по принципу месеца од 30 дана, а године од 365/366 дана. Обрачун редовне камате у књигама тужиоца је изршен и прокњижен у складу са уговором и планом отплате у складу са уговором о кредиту. Када је у питању обрачун камате на дуг у доцњи тужилац је вршио обрачун камате по стопи од 16,09% на годишњем нивоу сагласно члану 10. Уговора о кредиту и то на основу увећања уговорене каматне стопе из члана 3. од 14,09% увећане за 2,0% сходно прегледу каматних стопа, каматне марже и осталих битних услова за спровођење одлуке о каматној политици од 04.09.2006. године, а, уколико се алтернативно изврши обрачун законске затезне камате на износ главнице од 5.877,44 евра од 27.06.2008. године до 08.02.2012. године по стопи из Уговора од 16,9% годишње, када је обрачун извршен, добија се износ камате од 3.423,57 евра, што значи да би дуг на дан 08.02.2012. године износио 9.300,98 евра. Из допунског налаза и мишљења вештака од 11.08.2019.

године утврђено је и да висина дуга без узимања у обзир одредбе члана 10. Уговора о кредиту, а према плану отплате на дан 07.02.2012. године износи 5.909,19 евра и то главница 5.867,07 евра, редовна камата 38,66 евра и затезна камата 3,46 евра. Тужени-противтужилац није приговорио оваквом начину обрачуна.

На овако утврђено чињенично стање другостепени суд је најпре, применом члана 460. став 4. ЗПП, укинуо решење о извршењу Основног суда у Пожеги Ив 629/14 од 27.11.2014. године у обавезујућем делу и одлучујући о тужбеном и противтужбеном захтеву, правилном применом материјалног права из Закона о облигационим односима и Закона о меници, оценио да је ништава одредба члана 10. Уговора о одобравању кредита којом је предвиђено да се висина каматне стопе, као и начин обрачунавања и наплате камате аутоматски усклађује са променама аката пословне политике банке, без посебне сагласности друге стране. Ово због тога што уговарање променљиве каматне стопе нејасним и непотпуним формулацијама у погледу начина одређивања висине уговорне камате није допуштено, јер је противно принудним прописима (члановима 46, 47. и 50 . Закона о облигационим односима), али и начелима савесности и поштења и равноправности уговорних страна, а обавезу туженог чини неодредивом. На овај начин створена је могућност неограниченог волунтаризма банке као економски јаче стране да уговором по приступу једнострано мења висину уговорене обавезе, односно да једнострано увећава стопу уговорене камате.

Како је из налаза и мишљења судског вештака економско финансијске утврђено да дуг по основу уговора о кредиту, без узимања у обзир одредбе члана 10. уговора о кредиту о променљивој каматној стопи, која је утврђена ништавом, износи 5.909,19 евра, правилно је другостепени суд обавезао туженог-противтужиоца да тужиоцу-противтуженом исплати наведени износ са припадајућом каматом.

Судски вештак економско-финансијске струке је приликом давања налаза односно обрачуна висине преосталог дуга имао у виду целокупну документацију у списима релевантну за правилан обрачун дуга и извршене уплате од стране туженог, па се, имајући у виду да тужени-противтужилац није оспорио обрачун дуга из налаза и мишљења вештака односно да није доставио друге доказе којима би оспорио висину тужбеног захтева, наводима ревизије правилност побијане пресуде у погледу висине обавезе туженог-противтужиоца не доводи у сумњу.

Неосновани су и остали наводи ревизије којима се оспорава правилна примена материјалног права.

Према одредби члана 7. Уговора о одобравању кредита за предузетнике, тужени-противтужилац се, као оснивач и власник СЗР „ББ“ ..., својим потписом уговора и предајом менице, лично и безусловно обавезао да као јемац својом имовином одговара за обавезе дужника из уговора о кредиту. Овако дефинисана уговорна обавеза установљава правни положај туженог-противтужиоца као јемца платца у односу на обавезе које проистичу из уговора о кредиту, а све сходно одредби члана 1004. став 3. Закона о облигационим односима.

Одредбом члана 37. став 1. Закона о меници прописано је да се меница платива на одређени дан или на одређено време после дана издавања или виђења, мора поднети на исплату било на сам дан плаћања, било једног од два радна дана који долазе одмах за њим. По члану 52. став 1. тачка 3. и став 2., са протеком рокова за подношење на исплату менице која садржи одредбу „без трошкова“ ималац менице губи своја права против индосанта, трасанта и против осталих обвезника, изузев акцептанта. Одредбом члана 110. став 1. Закона о меници, прописано је да издавалац сопствене менице одговара онако како одговара акцептант трасиране менице.

Из садржине наведених одредаба Закона о меници произлази да ималац менице (ремитент) има право да захтева исплату од акцептанта (то је лице које је у меници означено као онај који треба да плати меничну суму – трасат, а које је признало меничну обавезу сходно члану 24. Закона о меници). Међутим, како издавалац сопствене менице одговара као акцептант трасиране менице, то исто правило важи и за издаваоца сопствене менице. Дакле за очување права из менице, међу којима је и право на наплату меничне суме на основу судске одлуке, није потребно подизање протеста у случају када је дужник (тужени) акцептант или издавалац сопствене менице. Разлике наведених форми меница (трасиране и сопствене менице) огледају се у следећем: код трасиране менице, издавалац менице (трасант) даје налог другом лицу (трасату – по правилу свом дужнику), да меницу плати трећем лицу (ремитенту – по правилу повериоцу), док се код сопствене менице обавезује само њен издавалац (трасант) да ће он меницу платити означеном лицу (ремитенту), па се у том смислу таква меница не презентира на акцепт, јер је издавалац менице (трасант) истовремено и трасат.

У конкретном случају, меница коју је издао тужени-противтужилац је бланко сопствена меница, са клаузулом „без протеста“. Бланко меница је, суштински, менични образац у који је ималац менице овлашћен да унесе све остале битне састојке из члана 107. Закона о меници, како би меница остварила своја дејства. Како се ради о сопственој меници, то тужени-противтужилац као њен издавалац одговара за обавезу као акцептант, у смислу члана 110. Закона о меници. Акцептант, према одредби члана 27. Закона о меници, обавезу плаћања менице преузима од дана њене доспелости. При том, како је меница снабдевена клаузулом „без протеста“ то тужени нема обавезу да протестирањем утврђује чињеницу одбијања исплате саме менице. Сви менично – правни захтеви против акцептанта застаревају за три године почев од дана доспелости менице, сходно одредби члана 78. став 1. Закона о меници. Како је, као датум доспелости менице означен 07.02.2012. године, а предлог за извршење поднет 18.11.2014. године, то потраживање тужиоца-противтуженог није застарело ни по основу меничног права. Другим речима, све и да се прихвати ревизијски навод да тужени-противтужилац може одговорати само као менични дужник, то не би имало било каквог утицаја на његову обавезу да тужиоцу-противтуженом исплати тражени износ, јер се на њега не примењују рокови из члана 37. Закона о меници

Правилна је и оцена другостепеног суда да је неоснован противтужбени захтев за утврђење ништавости менице у смислу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима, у вези са чл. 107. и 108. Закона о меници. Меница је сачињена на прописаном обрасцу који издаје Народна банка Србије и садржи све битне меничне елементе

прописане Законом о меници, укључујући и одређену своту новца коју треба платити и рок доспећа.

Супротно наводима ревизије, у меницу није унет неистинит садржај, јер је уписан новчани износ који као дуг по основу кредита произлази из доказа вештачењем од стране вештака економско финансијске струке. Ово тим пре што је вештачењем од стране вештака економско финансијске струке утврђено да је меница попуњена сагласно Уговору о кредиту и плану отплате.

Тачност уписане меничне своте утиче само на висину максималне меничне обавезе преко које менични дужник не може да одговара, а меничним приговором изјављеним у смислу члана 16. Закона о меници, дужник може да докаже да је обавеза нижа од уписане, што је током поступка тужени-противтужилац и учинио, на тај начин што је са успехом оспорио правно дејство одредбе уговора о кредиту којом је предвиђена променљива каматна стопа, након чега је вештачењем утврђен стварни износ дуга туженог према тужиоцу по основу уговора о кредиту. Чињеница да је као последица утврђења ништавости одредбе уговора о променљивој каматној стопи побијаном пресудом тужени обавезан на исплату мањег износа од оног на који меница гласи, није разлог за утврђење ништавости менице.

Из наведених разлога, применом члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Тужиоцу-противтуженом не припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка, јер састав одговора на ревизију није била нужна радња за одлучивање у ревизијском поступку, па је применом члана 165. ЗПП одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић